Algemene Rekenkamer

Rapport inzake het onderzoek naar de jaarrekeningen van de Algemene Dienst van het land Aruba over de dienstjaren

2005-2007

Rapport inzake het onderzoek naar de jaarrekeningen van de Algemene Dienst van het land Aruba over de dienstjaren

2005-2007

Vastgesteld op:
6 juli 2012

Inhoud

Samenvatting

Het land Aruba (Land) kampt al jaren met achterstanden in het aanbieden van de jaarrekeningen van het Land aan de Staten van Aruba (Staten). De behandeling van de jaarrekeningen in de Staten heeft nog nooit plaatsgevonden. Begin 2010 hebben de regering, de Staten en de Algemene Rekenkamer initiatieven genomen om het begrotings- en verantwoordingsproces van het Land te verbeteren. De actoren die verantwoordelijk zijn voor de belangrijke processen in de Arubaanse comptabele omgeving zijn bij elkaar gekomen, met als doel om op een gestructureerde wijze met elkaar samen te werken en tot een oplossing te komen voor de problemen die door de controlerende instanties jarenlang zijn aangekaart. Deze samenwerking resulteerde in het project Verbetering financieel beheer land Aruba. Een onderdeel van dit project was het wegwerken van de achterstanden in het aanbieden van de jaarrekeningen aan de Staten. Dit deelproject wordt op 31 augustus 2012 afgerond als de jaarrekeningen van het Land en rapporten van de Algemene Rekenkamer worden aangeboden aan de Staten.

Dit rapport heeft betrekking op de derde tranche jaarrekeningen van het Land die de Algemene Rekenkamer in het kader van het inhaaltraject heeft onderzocht. De derde tranche zijn de jaarrekeningen 2005 tot en met 2007 van het Land. Bij deze tranche jaarrekeningen staan wij stil bij de mate en de reikwijdte van het onderzoek dat door de Centrale Accountantsdienst (CAD) -namens de minister van Financiën, Communicatie, Utiliteiten en Energie (minister van Financiën)- is uitgevoerd. Dit wordt de controledichtheid genoemd. Daarnaast hebben wij aansluitingen gemaakt tussen de goedgekeurde begrotingen van het Land, de financiële administratie en de jaarrekeningen.

Het ingestelde onderzoek naar de jaarrekeningen 2005-2007 leidde tot de volgende conclusies:

Mate en reikwijdte jaarrekeningonderzoek
De CAD heeft geen onderzoek verricht naar de jaarrekening van het Land over 2005 omdat de CAD voor dat jaar zelf betrokken is geweest bij het samenstellen hiervan. Op de jaarrekeningen over de jaren 2006 en 2007 heeft de CAD een aantal specifieke werkzaamheden verricht. De CAD heeft de invulling van zijn werkzaamheden afgestemd met de minister van Financiën.

Het is voor de CAD niet mogelijk om een accountantscontrole uit te voeren op de jaarrekeningen en het is evenmin mogelijk om een beoordelingsopdracht uit te voeren op de verstrekte financiële gegevens omdat een aanvaardbaar stelsel van financiële verslaggeving ontbreekt en omdat de administratieve organisatie en de maatregelen van interne controle van het Land als geheel onvoldoende zijn. De gebruikers van de jaarrekening, zoals de ministers en de Staten, hebben hierdoor geen zekerheid over de betrouwbaarheid van de informatie van de jaarrekening.
Het project Verbetering financieel beheer land Aruba moet deze omissie doen opheffen. De Algemene Rekenkamer zal de ontwikkelingen in dit project met belangstelling volgen en beveelt aan om hoge prioriteit te geven aan verdere verbetering van het financieel beheer van het Land.

Mate en reikwijdte onderzoeken interne beheersing
De CAD heeft over de jaren 2005-2007 met een verschillende frequentie diverse overheidsorganisaties onderzocht. Eenentachtig onderzoeken habben betrekking op de interne beheersing van zevenenveertig verschillende diensten. Daarnaast werd één publiekrechtelijke rechtspersoon, één Hoog College van Staat en één vast college van advies aan een onderzoek onderworpen. Voor de jaren 2005-2007 heeft geen onderzoek plaatsgevonden naar de directe en indirecte belastingen bij de Servicio di Impuesto, Aduana y Direccion (SIAD). Deze directe en indirecte belastingen zijn goed voor 80% van de totale te ontvangen middelen. De CAD heeft geen onderzoek verricht naar deze middelen omdat de SIAD in hoge mate gebruik maakt van geautomatiseerde systemen. De juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de bovengenoemde middelen kan alleen effectief worden onderzocht als ter ondersteuning een IT-audit wordt uitgevoerd. Deze IT-audit dient gericht te zijn op de opzet, het bestaan en de werking van de maatregelen om de betrouwbaarheid en beveiliging van de geautomatiseerde systemen te waarborgen. De Algemene Rekenkamer beveelt aan om vóór het onderzoek naar de jaarrekening 2012 een dergelijke audit uit te laten voeren.

Aansluitingen jaarrekeningen op financiële administratie
Voor wat betreft de afstemmingen die de Algemene Rekenkamer heeft verricht over de jaren 2005-2007 zijn de conclusies als volgt:

Jaarrekening	Conclusie
2005	De jaarrekening 2005 van het Land is intern consistent met uitzondering van enkele kleine tekortkomingen. In de aansluitingen van de jaarrekening met de goedgekeurde begroting 2005 en met de financiële administratie zijn geringe verschillen geconstateerd.
2006	De jaarrekening 2006 van het Land is intern consistent met uitzondering van enkele kleine tekortkomingen. In de aansluiting van de jaarrekening met de financiële administratie zijn geringe verschillen geconstateerd.
2007	De jaarrekening 2007 van het Land is intern consistent met uitzondering van enkele kleine tekortkomingen. In de aansluiting van de jaarrekening met de financiële administratie zijn geringe verschillen geconstateerd.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Dit rapport heeft betrekking op het onderzoek van de Algemene Rekenkamer naar de derde tranche jaarrekeningen in het kader van de inhaalactie wegwerken achterstallige jaarrekeningen van het Land. Deze tranche gaat over het onderzoek naar de jaarrekeningen 2005, 2006 en 2007. De definitieve jaarrekening over het jaar 2005 hebben wij op 23 september 2010 ontvangen van de Minister van Financiën. De jaarrekeningen over de jaren 2006 en 2007 hebben wij ontvangen op 8 september 2011. De Staten hebben ermee ingestemd dat de Algemene Rekenkamer de achterstallige jaarrekeningen op een voor haar verantwoorde wijze afdoet.

De eerste tranche jaarrekeningen die wij in het kader van het inhaaltraject hebben onderzocht en samengebundeld, bevatte de jaarrekeningen over de dienstjaren 1997-2000. Bij deze eerste tranche heeft de Algemene Rekenkamer uitgebreid stilgestaan bij de problemen die zich rond de controle van de jaarrekeningen voordoen. De tweede tranche jaarrekeningen omvatte de jaarrekeningen over de dienstjaren 2001-2004. In het rapport over deze tweede tranche jaarrekeningen, geeft de Algemene Rekenkamer inzicht in de bedrijfsvoering van een aantal belangrijke bedrijfsprocessen binnen de overheidsorganisatie. Tevens laten wij in dit rapport zien dat deze jaarrekeningen nog altijd niet (op efficiënte wijze) zijn te controleren. In dit rapport geeft de Algemene Rekenkamer aan dat de jaarrekeningen door de CAD niet aan een accountantscontrole onderworpen worden, vanwege de geconstateerde structurele tekortkomingen in de administratieve organisatie en interne controle[1] van het gehele overheidsapparaat. Ook ontbreekt er een toetsingskader in de vorm van een (eenduidige) wetgeving inzake financiële verslaggeving.
Gezien het ontbreken van een accountantscontrole op de jaarrekeningen door de CAD, heeft de Algemene Rekenkamer besloten in deze derde tranche jaarrekeningen van het inhaaltraject, na te gaan wat voor controle er wel plaatsvindt door de CAD. Wij staan stil bij de mate en de reikwijdte van het onderzoek dat namens de minister van Financiën, door de CAD wordt uitgevoerd. Dit wordt de controledichtheid genoemd.

[1] Sinds 2007 is het gangbaar om te spreken over administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB). Wij hebben gekozen om de term AO/IC te gebruiken omdat deze aansluit met de term zoals gebruikt in de rapporten van de CAD en de Algemene Rekenkamer.

1.2 Project Verbetering financieel beheer land Aruba

Het land Aruba kampt al jaren met achterstanden in het aanbieden van de jaarrekeningen van het Land aan de Staten. De behandeling van de jaarrekeningen in de Staten heeft nog nooit plaatsgevonden. Dit ondanks dat de Comptabiliteitsverordening (CV 1989) voorschrijft dat uiterlijk op 1 september volgend op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, het ontwerp voor een landsverordening tot vaststelling van het saldo van de exploitatierekening aan de Staten wordt aangeboden. De achterstand in de samenstelling van de jaarrekening wordt onder andere veroorzaakt door diverse gebreken in de interne beheersing van het Land. Hier is jarenlang over gerapporteerd door zowel de CAD als de Algemene Rekenkamer. De problematiek rondom de achterstallige jaarrekeningen heeft met zich meegebracht dat de Algemene Rekenkamer haar wettelijke taak niet naar behoren heeft kunnen uitvoeren. In 2010 is een start gemaakt om de actoren die verantwoordelijk zijn voor de belangrijke processen in de Arubaanse comptabele omgeving, bij elkaar te brengen met als doel om op een gestructureerde wijze met elkaar samen te werken en tot een oplossing te komen. Dit naar analogie van de operatie Comptabel bestel dat in de jaren ’80 in Nederland heeft plaatsgevonden. De operatie Comptabel bestel in Nederland kenmerkte zich door een tweesporenbeleid. Aan de ene kant werd gezorgd dat de achterstanden in de opstelling en de controle van de achterstallige jaarrekeningen werden ingehaald, terwijl aan de andere kant aandacht werd besteed aan het bedenken en de implementatie van structurele verbeteringen in het financieel beheer.

De samenwerkingsvorm die op Aruba is opgezet, werd bekrachtigd door de ondertekening van een Memorandum verbetering financieel beheer land Aruba (Memorandum) op 1 september 2011 door de Algemene Rekenkamer, de Staten en de regering. In dit Memorandum zijn de uitgangspunten van het Arubaanse project ter verbetering van het financieel Beheer land Aruba opgenomen. Dit project heeft als subdoelstellingen:

- Het verbeteren van de opzet en de werking van de administratieve organisatie bij de overheid;
- Het verbeteren van de informatievoorziening aan de Staten en de ministers;
- Het versterken van de controle op de uitvoering van de begroting;
- Het wegwerken van de achterstanden in het afleggen van verantwoording over de begrotingsuitvoering.

Om deze doelen te bewerkstelligen, is er een stuurgroep opgericht waarin de minister president, de minister van Financiën, de voorzitter van de Staten en de voorzitter van de Algemene Rekenkamer zitting hebben. Daarnaast zijn er twee werkgroepen opgericht: de werkgroep Wegwerken achterstanden en de werkgroep Comptabel bestel. In de werkgroepen zitten vertegenwoordigers van de Directie Financiën, het Ministerie van Financiën, de CAD en de Algemene Rekenkamer. De werkgroep Wegwerken achterstanden heeft als doel de achterstanden in het afleggen van verantwoording weg te werken. Dit deelproject wordt op 31 augustus 2012 afgerond als de jaarrekeningen van het Land en rapporten van de Algemene Rekenkamer worden aangeboden aan de Staten. De werkgroep Comptabel bestel heeft als doel de noodzakelijke verbeteringen op het gebied van het comptabel bestel/ het financieel beheer te realiseren. Dit project zal nog doorlopen na 31 augustus 2012.

1.3 Doel en reikwijdte onderzoek jaarrekeningen 2005-2007

De Algemene Rekenkamer heeft als taak onderzoek te verrichten naar de rechtmatigheid en doelmatigheid van de ontvangsten en uitgaven van het Land. Ter uitvoering van deze taak dient de Algemene Rekenkamer de jaarrekeningen van het Land aan een rechtmatigheidsonderzoek te onderwerpen. Het doel van een rechtmatigheidsonderzoek is om vast te stellen of aan alle wettelijke voorschriften wordt voldaan. Echter, om de verantwoorde cijfers in de jaarrekeningen van het Land op efficiënte wijze op rechtmatigheid te kunnen toetsen, is het noodzakelijk dat het financieel beheer op orde is en dat er een eenduidig normenkader in de vorm van jaarverslaggevingswetgeving voorhanden is.

In het kader van het project Verbetering financieel beheer land Aruba zijn afspraken gemaakt over de te verrichten activiteiten van de controle instanties. Gezien de bijzondere situatie is besloten om minimale activiteiten te verrichten over deze periode. De Algemene Rekenkamer heeft besloten om in dit rapport inzicht te verschaffen in de controledichtheid. Hiermee wordt bedoeld de mate en de reikwijdte van het onderzoek dat namens de minister van Financiën, door de CAD wordt uitgevoerd. Wij hebben gebruik gemaakt van de CAD-rapporten over de dienstjaren 2005-2007.
Naast het onderzoek gericht op de controledichtheid hebben wij voor de jaren 2005-2007 aansluitingen gemaakt tussen de financiële administratie, de jaarrekeningen en de goedgekeurde begrotingen van het Land.

1.4 Leeswijzer

Het rapport bestaat uit een hoofdrapport en een aantal bijlagen. Als eerste wordt een samenvatting aangetroffen. Hoofdstuk 1 is de inleiding. In hoofdstuk 2 werpen wij een blik op de van toepassing zijnde wet- en regelgeving die als normenkader hebben gediend bij het onderzoek naar deze tranche jaarrekeningen. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de controledichtheid. De bevindingen met betrekking tot de afstemming van de jaarrekeningen 2005-2007 worden in hoofdstuk 4 naar voren gebracht. Tenslotte volgen in hoofdstuk 5 de conclusies en aanbevelingen. In hoofdstuk 6 kan de reactie van de minister van Financiën en het nawoord van de Algemene Rekenkamer worden aangetroffen.

2 Normenkader onderzoek jaarrekeningen van het Land

2.1 Algemeen

De toetsing van de naleving van de CV 1989 vormt de basis voor het onderzoek naar de jaarrekeningen. In het kader van de gemaakte afspraken binnen het project Verbetering financieel beheer land Aruba, zijn er minimale normen gebruikt bij het opstellen van de jaarrekeningen over de inhaalperiode.

2.2 Comptabiliteitsvoorschriften

De comptabiliteitsvoorschriften zijn vastgelegd in de CV 1989, een aantal landsbesluiten, al dan niet houdende algemene maatregelen en ministeriële regelingen. Ten aanzien van de jaarrekening bepaalt de CV 1989 dat:

- Iedere minister na afloop van een dienstjaar een exploitatieoverzicht over dat dienstjaar dient samen te stellen. Hij zendt dit, vergezeld van een toelichting, houdende een nauwkeurige en volledige verklaring van de gegevens hierin, vóór 1 april van het daaropvolgende dienstjaar aan de minister van Financiën;
- Laatstgenoemde dient zorg te dragen voor de samenstelling van de jaarrekening van het Land en voor de toezending hiervan vóór 1 juni aan de Algemene Rekenkamer. De jaarrekening bestaat in ieder geval uit een: 1. balans; 2. exploitatierekening; 3. staat van investeringen; 4. staat van herkomst en besteding der middelen; 5. exploitatieoverzicht van elk ministerie; 6. toelichting op de punten 1 tot en met 3;
- De Algemene Rekenkamer binnen 12 weken na de datum van verzending haar rapport inzake de beoordeling van de aangeboden jaarrekening aan de minister van Financiën moet doen toekomen;
- Uiterlijk op 1 september van het jaar, volgend op dat waarop de jaarrekening betrekking heeft, de minister van Financiën de ontwerplandsverordening tot vaststelling van het exploitatiesaldo aanbiedt aan de Staten, vergezeld van de jaarrekening en het rapport van de Algemene Rekenkamer hieromtrent.

Tenslotte schrijft de CV 1989 voor dat de inrichting van het exploitatieoverzicht en van de jaarrekening dient te geschieden overeenkomstig modellen, vastgesteld bij landsbesluit houdende algemene maatregelen.

Naast deze bepalingen geeft de CV 1989 ook voorschriften op het gebied van de begroting en het beheer hiervan weer. Voor een uitleg van de meest belangrijke comptabiliteitsvoorschriften wordt verwezen naar het rapport van de Algemene Rekenkamer inzake het onderzoek van de jaarrekeningen over de dienstjaren 1997-2000.

2.3 Minimale kwaliteitseisen

De werkgroep Wegwerken achterstanden heeft in het kader van het project Verbetering financieel beheer land Aruba een notitie opgeleverd. In deze notitie zijn zowel de kwaliteitseisen waar de jaarrekeningen vanaf 2012 aan moeten gaan voldoen, als ook de minimale kwaliteitseisen voor de jaarrekeningen 2006-2011 opgenomen. Voor dit rapport naar de jaarrekeningen 2005-2007 worden deze minimale kwaliteitseisen als uitgangspunt gehanteerd. De minimale kwaliteitseisen die gelden voor de jaarrekeningen 2006-2011, zijn:

- De jaarrekening sluit aan met de financiële administratie en met de jaarrekening van de gelieerde partijen;
- De jaarrekening wordt opgesteld conform de inrichtings- en waarderingsgrondslagen zoals die door de Directie Financiën zijn opgesteld;
- De inrichtings- en waarderingsgrondslagen worden consequent toegepast over de jaren heen.

3 Onderzoek door de CAD

3.1 Taken van de CAD

In artikel 9 van de CV 1989 is geregeld dat controle op de administratie van het Land wordt verricht door de CAD. De Memorie van Toelichting op deze wet geeft aan dat: *"Eén van de hoofdtaken die aan de CAD is toegewezen, is de controle op de jaarrekening van het Land. De CAD is hiërarchisch onder de minister van Financiën geplaatst en brengt aan hem een onafhankelijk oordeel uit over controleresultaten"*. De CAD beschikt niet over een instellingsbesluit waarin zijn controletaken verder zijn uitgewerkt. De rapporten van de CAD zijn niet openbaar.
In de Landsverordening Algemene Rekenkamer Aruba (LARA) wordt geregeld dat de Algemene Rekenkamer gebruik kan maken van de resultaten van de controlerende diensten van de uitvoerende organen. De CAD is te kwalificeren als een dergelijke controlerende dienst. Daarnaast is in de Landsverordeningen van de Universiteit van Aruba en de Volkskredietbank bepaald, dat de CAD deze jaarrekeningen dient te controleren.

Invulling taken
De CAD heeft zijn algemene taakstelling in de praktijk zelf geconcretiseerd tot de volgende taken:

- Onderzoek naar de jaarrekening van het Land;
- Onderzoek naar de jaarrekening van de landsbedrijven;
- Onderzoeken naar de interne beheersing (waaronder de administratieve organisatie en interne controle van diensten en directies en de naleving van de CV 1989);
- Onderzoeken naar de juiste en volledige verwerking van financiële transacties van diensten en directies;
- Advisering ten aanzien van efficiency en effectiviteit van bedrijfsprocessen;
- Controle van de jaarrekeningen van de Universiteit van Aruba en de Volkskredietbank van Aruba.

Controle
De CAD behoort conform zijn taak de jaarrekening van het Land te controleren. Het doel van de controle is om zekerheid te verschaffen over de getrouwheid van de jaarrekening. Wanneer een accountant een jaarrekening controleert legt deze een oordeel vast in een controleverklaring. Naast de controleverklaring met een eindoordeel kan een accountant bevindingen die naar voren zijn gekomen bij een

onderzoek, ook rapporteren middels een rapport van bevindingen of een managementletter.
In eerdere rapporten hebben zowel de CAD als de Algemene Rekenkamer aangegeven waarom het niet mogelijk is om accountantscontrole uit te voeren op de jaarrekeningen van het Land. Door de CAD wordt aangegeven dat het toepassen van accountantscontrole in de huidige situatie niet zinvol is, met name vanwege de structurele tekortkomingen in de administratieve organisatie en de interne controle van het Land als geheel, alsmede door het ontbreken van geformaliseerde en aanvaardbare regels met betrekking tot de grondslagen van financiële verslaggeving. Uit eerdere onderzoeken van de CAD is tevens gebleken dat gehanteerde waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen niet consistent toegepast zijn en dat een aantal waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen niet geschikt zijn om een juist inzicht te verschaffen aan de gebruiker van de jaarrekening. Ook de Algemene Rekenkamer geeft in haar rapport aan dat voor het toetsen van de jaarrekening het bestaan van een objectief normenkader een noodzakelijke voorwaarde is. Voor wat betreft het verantwoordingsproces ontbreken wettelijke voorschriften voor de jaarverslaggeving, waardoor de waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen naar eigen inzicht door de opsteller kunnen worden ingevuld of gewijzigd.

Gezien het bovenstaande heeft de CAD vanuit zijn oogpunt en binnen de bestaande mogelijkheden en beperkingen, invulling gegeven aan zijn werkzaamheden. Deze werkzaamheden tracht de CAD af te stemmen met de minister van Financiën door jaarlijks een overzicht van de planning van zijn onderzoeken ter goedkeuring voor te leggen. De CAD legt door middel van zijn jaarverslag verantwoording af omtrent de realisatie van de planning. Door operationele problemen wordt de planning vaak niet gehaald. In de volgende paragrafen wordt een beeld geschetst van de invulling van de taak en de uitgevoerde werkzaamheden van de CAD over de periode 2005-2007.

3.2 Verrichte onderzoeken door de CAD

De Algemene Rekenkamer heeft de rapporten van de CAD over de jaren 2005-2007 geïnventariseerd. Het aantal rapporten betrekking hebbend op deze jaren betreft in totaal 103 rapporten. Wij hebben deze rapporten ingedeeld naar jaarrekeningonderzoeken en onderzoeken naar de interne beheersing van het Land. Voor een compleet overzicht van deze door de CAD uitgebrachte rapporten wordt verwezen naar bijlage 4.

3.2.1 Jaarrekeningonderzoeken

De CAD heeft over de verslagjaren 2005–2007, zes jaarrekeninggerelateerde onderzoeken verricht. In deze periode heeft de CAD specifieke werkzaamheden verricht ten aanzien van de jaarrekeningen 2006 en 2007. Over het jaar 2005 tot en met 2007 is de jaarrekening van de Dienst Openbare Werken (DOW) onderzocht. Daarnaast is de jaarrekening van de Universiteit van Aruba van 2005 gecontroleerd.

Specifieke werkzaamheden

De jaarrekening van het Land over 2005 is niet onderzocht omdat de CAD voor dat jaar aanvankelijk zelf assistentie heeft verleend bij het samenstellen van de jaarrekening. Bij het onderzoek naar de jaarrekeningen over de jaren 2006 en 2007 zijn een aantal specifieke werkzaamheden verricht door de CAD. Deze werkzaamheden waren:

1. Vaststellen van de rekenkundige juistheid van de jaarrekening;
2. Vaststellen van de aansluiting tussen de jaarrekening met de saldibalans;
3. Vaststellen van de aansluiting tussen de saldibalans met het grootboek;
4. Vaststellen van de aansluiting tussen het grootboek met de subadministraties;
5. Vaststellen van de juistheid en volledigheid van de in de jaarrekening opgenomen begrotingscijfers en vergelijkende cijfers.

Het doel van de verrichte werkzaamheden van de CAD is om vast te stellen of de jaarrekeningcijfers al dan niet aansluiten met de financiële administratie van het Land.

De belangrijkste redenen waarom de CAD zich heeft beperkt tot deze specifieke werkzaamheden zijn de volgende beperkingen:

1. Er ontbreekt een aanvaardbaar stelsel van financiële verslaggeving;
2. Er zijn zowel wezenlijke als materiële tekortkomingen in de interne beheersing van het Land die niet door de CAD vervangen kunnen worden. Zo zijn er bijvoorbeeld wezenlijke tekortkomingen in de interne beheersing rondom de belastingopbrengsten.

Naast de bovenstaande redenen spelen de kwantitatieve en kwalitatieve onderbezetting bij de CAD een belangrijke rol in het niet kunnen toepassen van een effectieve accountantscontrole.

De CAD heeft gezien het bovenstaande geen accountantscontrole noch een beoordelingsopdracht uitgevoerd op de jaarrekeningen van het Land en heeft alleen verslag gedaan van de feitelijke bevindingen van de werkzaamheden. De CAD heeft niet onderzocht of de gegevens in de administratie juist en volledig waren. Ook is niet systematisch onderzocht of de uitgaven en ontvangsten in de administratie rechtmatig waren. De gebruikers van de jaarrekening, zoals de ministers en de Staten, hebben hierdoor geen zekerheid over de betrouwbaarheid van de informatie van de jaarrekening.

In het plan van aanpak van de werkgroep Wegwerken achterstanden wordt aan de CAD en/of de Algemene Rekenkamer gevraagd om te toetsen of de jaarrekeningen 2005, 2006 en 2007 voldoen aan de drie minimale kwaliteitseisen die aan de jaarrekeningen gesteld zijn (zie paragraaf 2.3). De CAD heeft in brief van 17 november 2011 aan de minister van Financiën laten weten dat hij alleen kan toetsen of de jaarrekening aansluit met de financiële administratie en dat hij niet kan toetsen of de jaarrekening wordt opgesteld conform de inrichtings- en waarderingsgrondslagen zoals die door de Directie Financiën zijn opgesteld en of de inrichtings- en waarderingsgrondslagen consequent zijn toegepast. Deze laatste twee werkzaamheden zouden namelijk onevenredig veel werk kosten en weinig toegevoegde waarde hebben omdat objectieve normen ontbreken. De minister van Financiën is hiermee akkoord gegaan.

Bevindingen jaarrekeningonderzoek van het Land
Zoals eerder genoemd, heeft de CAD geen onderzoek gedaan naar de jaarrekening 2005 omdat de CAD aanvankelijk met de opstelling daarvan heeft mee geholpen.

De CAD heeft in augustus 2009 gerapporteerd over zijn onderzoek naar de concept-jaarrekening 2006. In dit rapport constateert de CAD een rekenkundige onjuistheid bij de post debiteuren en een verschil bij de aansluiting tussen de jaarrekening en de saldibalans. Ten aanzien van het verschil met de saldibalans geeft de CAD in zijn rapport al aan dat dit verschil wordt veroorzaakt door technische problemen in de financiële administratie en dat dit extracomptabel is gecorrigeerd. Op 8 september 2011 is de definitieve jaarrekening 2006 beschikbaar gekomen. Zoals is afgestemd binnen het verband van de werkgroep Wegwerken achterstanden, heeft de Directie Financiën ten aanzien van de door de CAD onderzochte concept jaarrekening een aantal correcties uitgevoerd waaronder een aantal op aanwijzen van de CAD. Deze correcties hebben de aansluiting, overzichtelijkheid en leesbaarheid van de jaarrekening verbeterd. De CAD heeft geen werkzaamheden verricht ten aanzien van de definitieve jaarrekening 2006 van het Land. De Algemene Rekenkamer heeft haar onderzoek naar de definitieve jaarrekening 2006 verricht en doet in hoofdstuk 4 van dit rapport verslag van haar bevindingen.

De CAD heeft in juni 2010 gerapporteerd over zijn onderzoek naar de concept-jaarrekening 2007. In dit rapport constateert de CAD een verschil bij de aansluiting tussen de jaarrekening en de saldibalans. Ten aanzien van het verschil met de saldibalans geeft de CAD in zijn rapport al aan dat dit verschil, net zoals bij de jaarrekening 2006, wordt veroorzaakt door technische problemen in de financiële administratie en dat dit extracomptabel is gecorrigeerd. Op 8 september 2011 is de definitieve jaarrekening 2007 beschikbaar gekomen. Conform de afspraken binnen het deelproject Wegwerken achterstanden heeft de Directie Financiën ten aanzien van de door de CAD onderzochte concept jaarrekening een aantal correcties

uitgevoerd waaronder een aantal op aanwijzen van de CAD. Deze correcties hebben de aansluiting, overzichtelijkheid en leesbaarheid van de jaarrekening verbeterd. De CAD heeft geen werkzaamheden verricht ten aanzien van de definitieve jaarrekening 2007 van het Land. De Algemene Rekenkamer verwijst voor de bevindingen van haar onderzoek naar de definitieve jaarrekening 2007, naar hoofdstuk 4 van dit rapport.

3.2.2 Onderzoek naar de interne beheersing

Naast de jaarrekeninggerelateerde onderzoeken heeft de CAD over de verslagjaren 2005-2007, zevenennegentig onderzoeken verricht naar de interne beheersing. Onderstaand tabel geeft een indeling van bovengenoemde onderzoeken.

Tabel 1 Overzicht onderzoeken naar interne beheersing

Indeling	Aantal
Overheidsorganisaties:	**84**
- Diensten/ directies	81
- Publiekrechtelijke rechtspersonen	1
- Vast college van advies	1
- Hoog College van Staat	1
Kostenplaatsen	**6**
(Hoofd)budgethouders	**6**
Begrotingsfonds	**1**
Totaal	**97**

In de jaren 2005-2007 zijn diverse overheidsorganisaties met een verschillende frequentie onderzocht door de CAD. Eenentachtig onderzoeken hebben betrekking op zevenenveertig verschillende diensten. Daarnaast werd één publiekrechtelijke rechtspersoon, één Hoog College van Staat en één vast college van advies aan een onderzoek onderworpen. Voor de jaren 2005-2007 heeft geen onderzoek plaatsgevonden naar de directe en indirecte belastingen bij de Servicio di Impuesto, Aduana y Direccion (SIAD). Deze directe en indirecte belastingen zijn goed voor 80% van de totale te ontvangen middelen. De CAD heeft geen onderzoek verricht naar deze middelen omdat de SIAD in hoge mate gebruik maakt van geautomatiseerde systemen waarvoor tevens de deskundigheid van IT-auditors zijn vereist die de CAD niet in huis heeft. De juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de bovengenoemde middelen kan alleen effectief worden onderzocht met behulp van een IT-audit. De CAD heeft de minister van Financiën geadviseerd om een IT-auditor in te schakelen om de automatiseringssystemen van de SIAD, in samenwerking met de CAD te onderzoeken. Het belang van een IT-audit is zowel

door de CAD als de Algemene Rekenkamer aangekaart bij de verantwoordelijke minister.

Bevindingen onderzoeken interne beheersing

Uit de onderzoeken die gericht waren op de interne beheersing bij de verschillende diensten kwamen onder andere de volgende bevindingen naar voren:

- *De interne controle rondom de opbrengsten waren ontoereikend.* Een voorbeeld hiervan is dat bij de Directie Telecommunicatiezaken over 2005 is geconstateerd dat een deel van de opbrengsten niet op de juiste opbrengstensoort waren geboekt in de financiële administratie;
- *Ontbreken van registratie bij financiële transacties.* Een voorbeeld hiervan is dat bij de Directie Financiën over 2005 en 2006 is geconstateerd dat de verstrekte studieleningen Nederland 2002-2006 nog niet in de subadministratie van de 'Studieleningen' verwerkt waren;
- *Onvoldoende controle op de prestatie/ levering.* Een voorbeeld hiervan is dat bij de Directie Onderwijs over 2006 is geconstateerd dat de directie heeft betaald voor onderhoud en reparaties van de computers welke niet zijn uitgevoerd;
- *Crediteuren en debiteuren administratie zijn niet afdoende.* Een voorbeeld hiervan is dat bij de Directie Financiën over 2007 is geconstateerd dat ingetrokken facturen en creditnota's niet systematisch administratief afgehandeld worden in de debiteurenadministratie en dat facturen niet tijdig in de crediteurenadministratie ingevoerd en verwerkt worden;
- *Onjuistheden en onvolledigheden in de administratie.* Een voorbeeld hiervan is dat bij de Directie Onderwijs over 2006 is geconstateerd dat onderhoudsopdrachten voor scholen die niet eigendom zijn van het Land ten onrechte als investering zijn geboekt in plaats van als subsidie;
- *Niet naleven van wet- en regelgeving.* Een voorbeeld hiervan is dat bij de Directie Volksgezondheid over 2007 is geconstateerd dat bij de aanschaf van goederen en diensten boven AWG 10.000 de aanbestedingsbepalingen ten onrechte niet zijn nageleefd;
- *Wet- en regelgeving is niet actueel.* Een voorbeeld hiervan is dat bij de Directie Arbeid en Onderzoek over 2005 is geconstateerd dat de retributie- en legestarieven van het Retributie- en legesbesluit Directie Arbeid sterk verouderd waren en aan herziening toe waren.

Bovenstaande bevindingen zijn door de Algemene Rekenkamer anno 2012 niet meer geactualiseerd en zijn puur illustratief bedoeld.

4 Bevindingen van het onderzoek naar de jaarrekeningen

Dit hoofdstuk gaat in op de belangrijkste bevindingen van het verrichte onderzoek naar de jaarrekeningen 2005-2007. Zoals reeds aangegeven hebben wij in het kader van het inhaaltraject, minimale werkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden waren:

- Interne consistentie van de jaarrekeningen (interne aansluitingen binnen de jaarrekeningen zelf met de exploitatierekening, de balans en de toelichtingen);
- Aansluitingen jaarrekeningen met de financiële administratie;
- Aansluitingen jaarrekeningen met de goedgekeurde begrotingen.

Zoals in paragraaf 3.2.1 reeds is genoemd, wordt in het plan van aanpak van de werkgroep Wegwerken achterstanden aan de CAD en/of de Algemene Rekenkamer gevraagd om te toetsen of de jaarrekeningen 2005, 2006 en 2007 voldoen aan de drie minimale kwaliteitseisen die aan de jaarrekeningen gesteld zijn. In navolging van de CAD heeft de Algemene Rekenkamer in een brief van 7 februari 2012 aan de minister van Financiën en de overige leden van de stuurgroep laten weten dat ook de Algemene Rekenkamer alleen kan toetsen of de jaarrekening aansluit met de financiële administratie en dat zij niet kan toetsen of jaarrekening wordt opgesteld conform de inrichtings- en waarderingsgrondslagen zoals die door de Directie Financiën zijn opgesteld en of de inrichtings- en waarderingsgrondslagen consequent zijn toegepast. Deze laatste twee werkzaamheden zouden namelijk onevenredig veel werk kosten en weinig toegevoegde waarde hebben omdat objectieve normen ontbreken.

De bevindingen van de afstemmingen door de Algemene Rekenkamer worden in dit hoofdstuk gepresenteerd.

Interne consistentie van de jaarrekeningen

Jaarrekening	Bevindingen
2005	De jaarrekening 2005 van het Land is intern consistent met uitzondering van de volgende tekortkomingen: • In de toelichting op de exploitatierekening is bij het Ministerie van Volksgezondheid en Milieu een foutief bedrag vermeld als verschil tussen de werkelijke en de begrote kosten aan goederen en diensten, namelijk AWG 4,7 miljoen in plaats van AWG 5,6 miljoen. Het juiste bedrag (AWG 5,6 miljoen) kan wel uit de exploitatierekening worden afgeleid.

	• Bij de toelichting op de balanspost liquide middelen ontbreekt een specificatie naar de kassen, banken en kruisposten waardoor er geen afstemming mogelijk is met het op de balans opgenomen bedrag. • In de specificatie van de termijndeposito's opgenomen in de toelichting op de balans is een foutief totaalbedrag opgenomen, als gevolg van een rekenfout. Het totaalbedrag moet AWG 132 miljoen zijn in plaats van AWG 95 miljoen. De genoemde tekortkomingen zijn licht van aard in die zin dat zij geen gevolgen hebben voor de bedragen op de balans.
2006	De jaarrekening 2006 van het Land is intern consistent met uitzondering van de volgende tekortkomingen: • In de toelichting op de exploitatierekening is bij het ministerie Van Toerisme en Transport een foutief bedrag vermeld als verschil tussen de werkelijke en de geraamde middelen, namelijk AWG 3,3 miljoen in plaats van circa AWG 1 miljoen. Het juiste bedrag (AWG 990.200) kan wel uit de exploitatierekening worden afgeleid. • In de toelichting op de balans is bij de kapitaalverstrekking aan de Fondo Nacional di Garantia pa Vivienda een foutief bedrag opgenomen, namelijk AWG 2,4 miljoen in plaats van AWG 2,6 miljoen. In de balans zelf staat het juiste bedrag vermeld. De genoemde tekortkomingen zijn licht van aard in die zin dat zij geen gevolgen hebben voor de bedragen op de balans.
2007	De jaarrekening is intern consistent. Er zijn geen verschillen of fouten geconstateerd in de exploitatierekening en balans.

Aansluitingen jaarrekeningen met de financiële administratie

Jaarrekening	Bevindingen
2005	• Er zijn geringe verschillen geconstateerd bij de aansluiting van de exploitatierekening 2005 en de financiële administratie. • De saldibalans is niet in evenwicht. Dit wordt veroorzaakt door technische problemen met het oude geautomatiseerde financieel administratiesysteem. Het totaal aan de creditzijde is AWG 144,4 miljoen hoger dan de debetzijde. Dit verschil betreft voornamelijk het saldo van het dienstjaar ten bedrage van AWG 144.3 miljoen. • Het restant bedrag van AWG 108.575 bestaat uit een aantal marginale verschillen die hoogstwaarschijnlijk worden veroorzaakt door correctieboekingen in de financiële administratie die hebben plaatsgevonden gedurende de opschoning van de financiële administratie eind 2010 en begin 2011, terwijl de jaarrekening al definitief was opgesteld.
2006	• Er zijn geringe verschillen geconstateerd bij de aansluiting van de exploitatierekening 2006 en de financiële administratie. • In de exploitatierekening en in de staat van de investeringen zijn de vergelijkende cijfers van het dienstjaar 2005 niet opgenomen, omdat in 2006 de instelling van de ministeries ten opzichte van 2005 is gewijzigd. In de samenvatting op de exploitatierekening zijn de cijfers van 2005 wel opgenomen. • De saldibalans is niet in evenwicht. Dit wordt veroorzaakt door technische problemen met het oude geautomatiseerde financieel administratiesysteem. Het totaal aan de creditzijde is AWG 89.6 miljoen hoger dan de debetzijde. Dit verschil betreft voornamelijk het saldo van het dienstjaar ten bedrage van AWG 89.4 miljoen. • Het restant bedrag van AWG 198.330 bestaat uit een aantal marginale verschillen die hoogstwaarschijnlijk worden veroorzaakt door correctieboekingen

	in de financiële administratie die hebben plaatsgevonden gedurende de opschoning van de financiële administratie eind 2010 en begin 2011, terwijl de jaarrekening al definitief was opgesteld.
2007	• Er zijn geringe verschillen geconstateerd bij de aansluiting van de exploitatierekening 2007 en de financiële administratie. • De saldibalans is niet in evenwicht. Dit wordt veroorzaakt door technische problemen met het oude geautomatiseerde financieel administratiesysteem. Het totaal aan de creditzijde is AWG 188.2 miljoen hoger dan de debetzijde. Dit verschil betreft voornamelijk het saldo van het dienstjaar ten bedrage van AWG 118.1 miljoen. • Het restant bedrag van AWG 98.290 bestaat uit een aantal marginale verschillen die hoogstwaarschijnlijk worden veroorzaakt door correctieboekingen in de financiële administratie die hebben plaatsgevonden gedurende de opschoning van de financiële administratie eind 2010 en begin 2011, terwijl de jaarrekening al definitief was opgesteld.

De Directie Financiën heeft in een brief van 4 mei 2011 aan de minister van Financiën toegezegd dat in de jaarrekening 2008 een gespecificeerd overzicht zal worden opgenomen van alle geconstateerde verschillen tussen de centrale financiële administratie en de reeds opgeleverde definitieve jaarrekeningen die zijn veroorzaakt door de opschoningsactie van de financiële administratie. De Algemene Rekenkamer zal in haar onderzoek naar de jaarrekening 2008 nagaan in hoeverre dit overzicht is opgeleverd.

Aansluitingen jaarrekeningen met goedgekeurde begrotingen

Jaarrekening	Bevindingen
2005	In de aansluiting van de jaarrekening 2005 met de goedgekeurde begroting 2005 hebben wij een verschil geconstateerd van AWG 3.540.800. Dit verschil is volledig toe te schrijven aan de dienst Posterijen. In de jaarrekening 2005 is het bedrag dubbel opgenomen.
2006	De in de jaarrekening opgenomen begroting sluit aan op de goedgekeurde begroting.
2007	De in de jaarrekening opgenomen begroting sluit aan op de goedgekeurde begroting.

Conclusie

Jaarrekening	Conclusie
2005	De jaarrekening 2005 van het Land is intern consistent met uitzondering van enkele kleine tekortkomingen. In de aansluitingen van de jaarrekening met de goedgekeurde begroting 2005 en met de financiële administratie zijn geringe verschillen geconstateerd.
2006	De jaarrekening 2006 van het Land is intern consistent met uitzondering van enkele kleine tekortkomingen. In de aansluiting van de jaarrekening met de financiële administratie zijn geringe verschillen geconstateerd.
2007	De jaarrekening 2007 van het Land is intern consistent met uitzondering van enkele kleine tekortkomingen. In de aansluiting van de jaarrekening met de financiële administratie zijn geringe verschillen geconstateerd.

5 Conclusies en aanbevelingen

Mate en reikwijdte jaarrekeningonderzoek

De CAD heeft geen onderzoek verricht naar de jaarrekening van het Land over 2005 omdat de CAD voor dat jaar zelf betrokken is geweest bij het samenstellen hiervan. Op de jaarrekeningen over de jaren 2006 en 2007 heeft de CAD een aantal specifieke werkzaamheden verricht. De CAD heeft de invulling van zijn werkzaamheden afgestemd met de minister van Financiën.

Het is voor de CAD niet mogelijk om een accountantscontrole uit te voeren op de jaarrekeningen en het is evenmin mogelijk om een beoordelingsopdracht uit te voeren op de verstrekte financiële gegevens omdat een aanvaardbaar stelsel van financiële verslaggeving ontbreekt en omdat de administratieve organisatie en de maatregelen van interne controle van het Land als geheel onvoldoende zijn. De gebruikers van de jaarrekening, zoals de ministers en de Staten, hebben hierdoor geen zekerheid over de betrouwbaarheid van de informatie van de jaarrekening.

De Algemene Rekenkamer is een voorstander van het op een systematische en gestructureerde wijze zoeken naar oplossingen voor de bovenstaande problematiek. Het samenwerkingsverband tussen de regering, de Staten en de Algemene Rekenkamer binnen het project Verbetering financieel beheer land Aruba kan hiervoor de nodige kaders bieden. Wij zullen de ontwikkelingen in dit project met belangstelling volgen en bevelen aan om prioriteit te geven aan verdere verbetering van het financieel beheer van het Land.

Mate en reikwijdte onderzoeken interne beheersing

De CAD heeft over de jaren 2005-2007 met een verschillende frequentie diverse overheidsorganisaties onderzocht. Eenentachtig onderzoeken hadden betrekking op de interne beheersing van zevenenveertig verschillende diensten. Daarnaast werd één publiekrechtelijke rechtspersoon, één Hoog College van Staat en één vast college van advies aan een onderzoek onderworpen. Voor de jaren 2005-2007 heeft geen onderzoek plaatsgevonden naar de directe en indirecte belastingen bij de Servicio di Impuesto, Aduana y Direccion (SIAD). Deze directe en indirecte belastingen zijn goed voor 80% van de totale te ontvangen middelen. De CAD heeft geen onderzoek verricht naar deze middelen omdat de SIAD in hoge mate gebruik maakt van geautomatiseerde systemen. De juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de bovengenoemde middelen kan alleen effectief worden onderzocht als ter ondersteuning een IT-audit wordt uitgevoerd. Deze IT-audit dient

gericht te zijn op de opzet, het bestaan en de werking van de maatregelen om de betrouwbaarheid en beveiliging van de geautomatiseerde systemen te waarborgen. De Algemene Rekenkamer beveelt aan om vóór het onderzoek naar de jaarrekening 2012 een dergelijke audit uit te laten voeren.

Aansluitingen jaarrekeningen op financiële administratie

Voor wat betreft de afstemmingen die de Algemene Rekenkamer heeft verricht over de jaren 2005-2007 zijn de conclusies als volgt:

Jaarrekening	Conclusie
2005	De jaarrekening 2005 van het Land is intern consistent met uitzondering van enkele kleine tekortkomingen. In de aansluitingen van de jaarrekening met de goedgekeurde begroting 2005 én met de financiële administratie zijn geringe verschillen geconstateerd.
2006	De jaarrekening 2006 van het Land is intern consistent met uitzondering van enkele kleine tekortkomingen. In de aansluiting van de jaarrekening met de financiële administratie zijn geringe verschillen geconstateerd.
2007	De jaarrekening 2007 van het Land is intern consistent met uitzondering van enkele kleine tekortkomingen. In de aansluiting van de jaarrekening met de financiële administratie zijn geringe verschillen geconstateerd.

6 Reactie minister van Financiën en nawoord Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer heeft met brief van 11 juni 2012 het rapport 2005-2007 voor bestuurlijke reactie aangeboden aan de minister van Financiën. Wij hebben op 2 juli 2012 de reactie van de minister ontvangen. Wij hebben hieronder de reactie van de minister integraal opgenomen.

Bestuurlijke reactie minister
De minister schrijft:
"De in 2010 gestarte projecten ter verbetering van het financieel beheer hebben tot gewenste resultaten geleid. De concept-jaarrekening 2011 is vrijwel afgerond en naar verwachting zal met de aanbieding van deze jaarrekening aan de Staten per 1 september 2012 de al jaren bestaande achterstand in de oplevering van jaarrekeningen eindelijk zijn ingehaald. Deze mijlpaal past in het streven van de regering naar transparantie en deugdelijkheid van bestuur.

Een volgende stap in het proces naar deugdelijke verantwoording is het verbeteren van de controleerbaarheid van de financiële verantwoordingen. Ik ben het eens met de aanbevelingen in uw rapport en ben van mening dat de belangrijkste voorwaarde om controle van de verantwoording mogelijk te maken is de introductie van een eenduidig en aanvaardbaar stelsel van waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen. Om dit te kunnen verwezenlijken is een modernisering van de Comptabiliteitsverordening noodzakelijk. Zoals u bekend zijn de eerste contouren hiervoor uiteengezet en dient te worden aangevangen met het uitwerken van een ontwerp-Landsverordening tot herziening van de Comptabiliteitsverordening 1989.

Wanneer een eenduidig stelsel van waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen is geïntroduceerd en wordt toegepast, zou een controle van de verantwoording in principe mogelijk moeten zijn. Om vervolgens tot een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening van het land te komen zijn verdere maatregelen ter verbetering van de interne beheersing noodzakelijk. In dit kader zijn de afgelopen tijd een aantal belangrijke stappen gezet, zoals de initiëring van de verbeteringsprojecten bij het Belastingkantoor en de Douane, automatiseringsprojecten bij Directie Financiën en opschoning van de administratie bij Directie Financiën. Wij rekenen erop dat Centrale Accountantsdienst en Algemene Rekenkamer in dit proces kunnen bijdragen door

concreet te rapporteren omtrent de maatregelen die in dit kader nog dienen te worden getroffen.

Ik deel uw mening, dat het noodzakelijk is dat meer onderzoek plaatsvindt naar de verantwoording van directe en indirecte belastingen. In dit kader kan ik u mededelen dat de voorbereidingen voor de opdracht tot uitvoering van een IT-audit zijn afgerond en dat een externe auditor is geselecteerd voor de uitvoering van deze opdracht. In de tweede helft van dit jaar zal hieromtrent worden gerapporteerd.

Vanwege de beperkte informatiewaarde van de jaarrekeningen 2005 tot en met 2007 anno 2012, zal ik niet ingaan op uw specifieke bevindingen met betrekking tot deze jaarrekeningen."

Nawoord Algemene Rekenkamer
Wij stellen met genoegen vast dat de minister zich kan vinden in ons rapport en onze aanbevelingen overneemt. De minister is van mening dat de belangrijkste voorwaarde om controle van de verantwoording mogelijk te maken, de introductie is van een eenduidig en aanvaardbaar stelsel van waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen. Om dit te kunnen verwezenlijken is modernisering van de CV 1989 noodzakelijk. Wij zijn positief over de eerste stappen die de regering op dit terrein heeft gezet. De Algemene Rekenkamer merkt op dat een spoedige aanpassing wenselijk is omdat de gewenste kwaliteitsverbetering van de jaarrekening 2012 en verder hiervan afhankelijk is. Hoe eerder de modernisering van de CV 1989 is afgerond hoe eerder de jaarrekening aan kwaliteit kan winnen.

De Algemene Rekenkamer ziet het als een goede ontwikkeling dat er initiatieven genomen zijn om de interne beheersing binnen de overheid te verbeteren. Wij hebben de opzet en werking hiervan nog niet kunnen onderzoeken vanwege de prille aard van de maatregelen. Wij zullen hier in de toekomst uiteraard onderzoek naar gaan doen en daarover aan de Staten rapporteren. Hierbij zullen wij steunen op de onderzoeken van de CAD. De Algemene Rekenkamer is dan ook verheugd te zien dat de minister ook van de CAD, rapporten over de getroffen maatregelen verwacht en dat de minister zal steunen op zowel onze onderzoeken als die van de CAD bij de verdere verbetering van de interne beheersing.

Tot slot zijn wij positief over de toezegging van de minister om nog dit jaar een IT-audit bij de SIAD te laten uitvoeren ten behoeve van het onderzoek naar de verantwoording van de directe en indirecte belastingen. Wij adviseren de minister om de CAD hierbij te betrekken, zodat deze audit kan bijdragen aan de jaarrekeningcontrole 2012. Wij zien de resultaten van deze audit met belangstelling tegemoet.

Bijlage 1: Relevante wetgeving

Afkondigingsblad	Omschrijving
AB 1987 no. GT 1	Staatsregeling van Aruba
AB 1988 no. 100	Landsverordening Universiteit van Aruba
AB 1989 no. 72	Comptabiliteitsverordening 1989
AB 1998 no. GT 20	Landsverordening Algemene Rekenkamer Aruba
AB 2005 no. 4	Landsverordening van 2 februari 2005 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Infrastructuur voor het dienstjaar 2005
AB 2005 no. 21	Landsverordening van 4 april 2005 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Algemene Zaken voor het dienstjaar 2005
AB 2005 no. 22	Landsverordening van 4 april 2005 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Arbeid, Cultuur en Sport voor het dienstjaar 2005
AB 2005 no. 23	Landsverordening van 4 april 2005 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Onderwijs en Administratieve Zaken voor het dienstjaar 2005
AB 2005 no. 24	Landsverordening van 7 april 2005 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Volksgezondheid en Milieu voor het dienstjaar 2005
AB 2005 no. 25	Landsverordening van 7 april 2005 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Toerisme en Transport voor het dienstjaar 2005
AB 2005 no. 28	Landsverordening van 7 april 2005 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Justitie voor het dienstjaar 2005
AB 2005 no. 36	Landsverordening van 4 april 2005 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Financiën en Economische Zaken voor het dienstjaar 2005
AB 2006 no. 36	Landsverordening van 13 juli 2006 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Financiën en Economische Zaken voor het dienstjaar 2006 en tot machtiging van de minister van Financiën en Economische Zaken om dienstverleningsovereenkomsten met bancaire instellingen aan te gaan en om studieleningen te verstrekken
AB 2006 no. 48	Landsverordening van 18 september 2006 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Arbeid, Cultuur en Sport voor het dienstjaar 2006
AB 2006 no. 51	Landsverordening van 28 september 2006 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Toerisme en Transport voor het dienstjaar 2006
AB 2006 no. 52	Landsverordening van 26 september 2006 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Justitie voor het dienstjaar 2006
AB 2006 no. 53	Landsverordening van 17 oktober 2006 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Onderwijs, Sociale Zaken en Infrastructuur voor het dienstjaar 2006
AB 2006 no. 54	Landsverordening van 17 oktober 2006 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Volksgezondheid, Milieu, Administratieve- en Vreemdelingenzaken voor het dienstjaar 2006
AB 2006 no. 56	Landsverordening van 1 november 2006 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Algemene Zaken voor het dienstjaar 2006
AB 2007 no. 35	Landsverordening van 14 juni 2007 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Financiën en Economische Zaken voor het dienstjaar 2007
AB 2007 no. 45	Landsverordening van 26 juni 2007 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Volksgezondheid, Milieu, Administratieve- en Vreemdelingenzaken voor het dienstjaar 2007
AB 2007 no. 86	Landsverordening van 29 augustus 2007 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Justitie voor het dienstjaar 2007
AB 2007 no. 99	Landsverordening van 27 september 2007 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Arbeid, Cultuur en Sport voor het dienstjaar 2007
AB 2007 no. 102	Landsverordening van 19 oktober 2007 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Algemene Zaken voor het dienstjaar 2007
AB 2007 no. 104	Landsverordening van 19 oktober 2007 tot vaststelling van de begroting van het ministerie van Onderwijs, Sociale Zaken en Infrastructuur voor het dienstjaar 2007
AB 2008 no. 54	Landsverordening van 20 oktober 2008 tot vaststelling van de begroting van de Staten van Aruba voor het dienstjaar 2005
AB 2008 no. 55	Landsverordening van 20 oktober 2008 tot vaststelling van de begroting van de Staten van Aruba voor het dienstjaar 2006
AB 2008 no. 57	Landsverordening van 20 oktober 2008 tot vaststelling van de begroting van de Algemene Rekenkamer Aruba voor het dienstjaar 2006
AB 2008 no. 58	Landsverordening van 14 november 2008 tot vaststelling van de begroting van de Staten van Aruba voor het dienstjaar 2007
AB 2008 no. 59	Landsverordening van 14 november 2008 tot vaststelling van de begroting van de Algemene Rekenkamer Aruba voor het dienstjaar 2007
AB 2009 no. 29	Landsverordening van 14 april 2009 tot vaststelling van de begroting van de Algemene Rekenkamer Aruba voor het dienstjaar 2005

Bijlage 2: Lijst gebruikte afkortingen

CAD	Centrale Accountantsdienst
CV 1989	Comptabiliteitsverordening 1989
DOW	Dienst Openbare Werken
IT-audit	Informatie technologie audit
Land	land Aruba
LARA	Landsverordening Algemene Rekenkamer Aruba
Memorandum	Memorandum verbetering financieel beheer land Aruba
Minister van Financiën	Minister van Financiën, Communicatie, Utiliteiten en Energie
SIAD	Servicio di Impuesto, Aduana y Direccion

Bijlage 3: Lijst van de bij het onderzoek betrokken CAD-rapporten

Nummer	Heeft betrekking op:		
	Omschrijving	Jaar	Dienst
2005.03	Betalingsorganisatie en de beheersing van de liquiditeiten	2005	Directie Financiën
2005.10	Debiteurenadministratie en de invordering	2005	Directie Financiën
2005.27	Centrale Financiële processen	2005	Directie Financiën
2006.15	Kosten	2005	Meteorologische Dienst
2006.22	Kosten en opbrengsten	2005	Kostenplaats Defensie
2006.27	Kosten en opbrengsten	2005	Hoofdbudgethouder Landbouw, Veeteelt en Visserij
2006.29	Kosten en opbrengsten	2005	DEZHI
2006.31	Kosten en Opbrengsten	2004/ 2005	Bureau Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister
2006.32	Kosten	2005	Bureau Huur- en Consumentenbescherming
2006.33	Kosten en opbrengsten	2005	Directie Telecommunicatiezaken
2006.36	Kosten en opbrengsten	2005	Directie Financiën
2006.37	Kosten en opbrengsten	2005	Gerecht in eerste Aanleg
2006.39	Kosten en opbrengsten	2005	Hoofdbudgethouder hulpbestuurskantoren
2006.40	Kosten en opbrengsten	2005	Biblioteca Nacional Aruba
2006.41	Kosten en opbrengsten	2005	Nationaal Historisch Archief
2006.43	Kosten en opbrengsten	2005	DLV
2006.44	Kosten en middelen	2004/ 2005	Aruba Tourism Authority (ATA)
2006.49	Onderzoek naar de oorzaken van overwerk bij het korps Politie Aruba	2006	Korps Politie Aruba
2006.50	Kosten en opbrengsten	2005	Centraal Bureau voor de Statistiek
2007.01	Bestaande studieopdrachten	2006	Diverse diensten
2007.02	Bestaande non-actieve ambtenaren	2006	Diverse diensten
2007.05	Kosten en opbrengsten	2005	Directie Arbeid en Onderzoek
2007.06	Kosten en opbrengsten	2005	Directie Wetgeving en Juridische Zaken
2007.08	Kosten en opbrengsten	2005	Ensenansa pa Empleo
2007.10	Pensioenen in eigen beheer	2006	Diverse diensten
2007.12	Kosten en opbrengsten	2005	IPA
2007.13	Kosten en opbrengsten	2005	Insitituto di Cultura
2007.14	Kosten en opbrengsten	2005	Archeologisch Museum Aruba

Nummer	Heeft betrekking op:		
	Omschrijving	Jaar	Dienst
2007.15	Kosten, opbrengsten en investeringen	2006	Dienst Technische Inspectie
2007.16	Kosten, middelen en investeringen	2005	EPI
2007.20	Kosten en opbrengsten	2006	DOPV
2007.24	Betalingsorganisatie en de beheersing van de liquiditeiten	2007	Directie Financiën
2007.25	Debiteurenadministratie en de invordering	2007	Directie Financiën
2007.26	Kosten en opbrengsten	2006	Raad van Advies
2007.27	Kosten	2006	Directie Personeel Organisatie
2007.30	Kosten	2006	Insitituto Alarma y Seguridad Aruba
2007.31	Kosten en opbrengsten	2006	Cuerpo Especial Arubano
2007.32	Kosten en opbrengsten	2006	Bureau Minister van Justitie
2007.34	Kosten en opbrengsten	2006	Korrektie Instituut Aruba
2007.35	Studieleningen	2005/ 2006	Studieleningadministratie van de Directie Financiën
2007.37	Kosten, opbrengsten en investeringen	2006	Dienst Brandweer
2007.40	Kosten en opbrengsten	2006	Departamento pa Asuntonan di Casino
2007.41	Kosten en opbrengsten	2006	Hoofdbugethouder Openbaar Ministerie
2007.42	Kosten, opbrengsten en investeringen	2006	DIA
2007.43	Kosten en opbrengsten	2006	Directie Onderwijs, Task Force Schoolgebouwen, Traimerdia en Bijzonder en Openbaar Onderwijs
2007.44	Kosten	2006	Kostenplaatsen Overig Bevordering Studie en Bevordering Studie in het Buitenland
2007.45	Kosten, opbrengsten en investeringen	2005/ 2006	Inspectie der Invoerrechten en Accijnzen
2007.47	Kosten en Opbrengsten	2006	Departamento di Integracion, Maneho y Admision di Stranhero (DIMAS)
2007.48	Kosten	2006	Bureau van de Minister van Onderwijs, Sociale Zaken en Infrastructuur
2007.49	Kosten	2005	Bureau van de Minister van Toerisme en Transport
2007.50	Kosten en Opbrengsten	2006	Kostenplaats van Overig Onderwijs, Sociale Zaken en Infrastructuur
2007.51	Kosten en opbrengsten	2006	Directie Voogdijraad
2007.52	Kosten en opbrengsten	2006	Veterinaire Dienst
2007.53	Kosten, opbrengsten en investeringen	2006	Directie Luchtvaart
2007.54	Jaarrekening DOW	2005	DOW
2008.02	Kosten en opbrengsten	2006	Bureau Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister
2008.03	Kosten en opbrengsten	2006	Inspectie Volksgezondheid en Milieu

Nummer	**Heeft betrekking op:**		
	Omschrijving	**Jaar**	**Dienst**
2008.04	Controle jaarrekening	2005	Universiteit van Aruba
2008.05	Kosten, opbrengsten en investeringen	2006	Directie Infrastructuur en Planning
2008.06	Kosten	2007	Bezwaaradviescommissie LAR
2008.07	Kosten, opbrengsten en investeringen	2006	Directie Telecommunicatiezaken
2008.08	Kosten en opbrengsten	2007	Dienst Brandweer
2008.09	Kosten en opbrengsten	2007	Bureau Intellectuele Eigendommen
2008.10	Kosten, middelen en investeringen	2006	Directie Sociale Zaken
2008.11	Quick scan naar het bestuurlijk, financieel en operationeel beheer	2005-2007	Serlimar
2008.12	Kosten	2007	Instituto di Alarma y Seguridad Aruba
2008.13	Kosten, opbrengsten en investeringen	2007	Korrektie Instituut Aruba
2008.15	Kosten en opbrengsten	2007	hoofdbudgethouder Openbaar Ministerie
2008.16	Kosten, opbrengsten en investeringen	2007	Directie Telecommunicatiezaken
2008.17	Kosten en middelen	2007	Directie Personeel en Organisatie
2008.18	Kosten en opbrengsten	2007	Enseñansa pa Empleo
2008.19	Kosten en investeringen	2007	kostenplaats Overig Justitie
2008.20	Kosten en middelen	2007	Bureau Minister van Justitie
2008.21	Kosten en opbrengsten	2007	Instituto pa Deporte, Educacion Fisico y Recreacion
2008.22	Kosten	2007	Bureau Voorlichting
2008.23	Jaarrekening	2006	Dienst Openbare Werken
2008.24	Kosten en opbrengsten	2007	Archeologisch Museum Aruba
2008.25	Kosten	2007	Unescoraad
2008.26	Kosten	2007	Dienst Personeel en Organisatie
2008.27	Kosten	2007	Ministerraad
2008.28	Kosten	2007	Directie Buitenlandse Betrekkingen
2008.29	Kosten	2007	Sociaal Economische Raad
2008.30	Kosten en middelen	2007	Directie Wetgeving en Juridische Zaken
2008.31	Interim-Wegeninfrastructuurfonds (I-WIF)	2005	Interim-Wegeninfrastructuurfonds
2009.01	Kosten en opbrengsten	2007	Kostenplaats Instituto di Cultura, Directie Cultuur en Erediensten
2009.02	Kosten	2007	Bureau Landsbemiddelaar
2009.03	Kosten en opbrengsten	2007	Directie Arbeid en Onderzoek
2009.04	Kosten en middelen	2007	Kostenplaats Defensie
2009.06	Kosten	2007	Aruba Cruise Tourism
2009.07	Kosten, middelen en investeringen	2007	Directie Financiën
2009.08	Kosten en opbrengsten	2007	Centraal Bureau voor de Statistiek

Nummer	Heeft betrekking op:		
	Omschrijving	**Jaar**	**Dienst**
2009.09	Kosten	2007	Meteorologische Dienst
2009.10	Kosten en middelen	2007	Directie Volksgezondheid
2009.11	kosten en middelen	2007	Hoofdbugethouder Zorgdiensten
2009.12	Kosten en middelen	2007	Gerecht in Eerste Aanleg
2009.13	Kosten en middelen	2007	Directie Economische Zaken, Handel en Industrie
2009.14	Kosten	2007	Budgethouder ATA
2009.16	Verrichte specifieke werkzaamheden met betrekking tot de jaarrekening 2006 van Land Aruba	2006	Diverse diensten
2009.19	Mogelijke onregelmatigheden bij de aanschaf van accu's, de vervanging van de transmissie van een hoogwerker en de verduistering van vier autobanden	2005-2008	Dienst Brandweer
2009.20	De effectiviteit van het interne beheersingssysteem rondom de huur van gebouwen	2005-2009	Diverse diensten
2010.01	De effectiviteit van het interne beheersingssysteem van Directie Personeel en Organisatie	2005-2009	Directie Personeel en Organisatie
2010.07	Onderzoek jaarrekening	2007	DOW
2010.08	Jaarrekening van Land Aruba	2007	Diverse diensten